

Sol je v naslednjih primerljajih živini posebno koristna:

1. Kader se ji teško prebavljiva piča, namreč slama poklada.

2. Kader so deli živinčeta za prebavo sploh po poprejšni klaji oslabei, in če se jim jame druge klaje pokladati, namreč če se ji je poprej frišna detelja pokladala, zdaj se ji pa slama poklada.

3. Pri pitanju, ker se živinčetu več klaje poklada, kakor je sicer za živež potrebuje.

4. Posebno pa takrat, kader se v slabih letinah sprideni klaja kermi, po kateri se škodljivi soki v živinčetu zaplodijo, kar se nar večkrat po suhi klaji primeri. Če se pa živini pogostoma soli daje, naj bo še tako slaba piča, jo bo lažje prebavila in se bolezní obvarovala. Posebno koristna je sol molznim kravam, toraj jo Švajcarji, prvi živinorejci, svojim govedam prav pogostoma dajejo. Pri njih naslednji stari prigovor velja:

Od eniga funta soli

Se funt masla dobí —

kteriga tudi našem, posebno večim gospodarjem v prevdarek prav živo priporočimo.

Železne ploše za pokrivanje.

Napraviti se dajo ploše iz litiga železa, katerih vsaka naj blizo $2\frac{1}{4}$ funtov vaga in natanjko polovico štirjaškiga čevlja obseže ali krije. Ako je tedaj treba pohoštvo, katero je na priliko 50 čevljev dolgo in 38 čevljev široko, z žganimi ilovnimi strešniki pokriti, in ker je podstrehje (ruš) po navadi postavljeno bilo, bo letó z vsim potrebnim in z nabitimi letvami vred okoli 400 gold. veljalo.

Za pokrivanje je treba 10.000 strešnikov (po 1000 strešnih opék 20 gold.) je 200 gold.; za postrehje kriti in zamazati 50 gold.; za ene 3 čevlje široke bakrene strešne škarje (Dachschere) 150 gold., naredí vkup 800 gold.

Če se pa postrehje za pokrivanje s plošami iz litiga železa sestavi, zná tesarsko delo, s potrebnim lesam vred, morebiti tudi 400 gold. veljati; za pokrivanje te strehe (če nje vogel je 27 stopnic nagnjen) je 4400 ploš (ena po 20 krajcerjev) potrebnih, kar 1466 gold. 40 kr. naredí; stroški pokrivanja so 25 gold.; bakrene škarje na koncu strehe pri tem niso potrebne, če se torej za namazitev s firnežem u račun vzame še 55 gold., je vsiga skup 1946 gold. 40 kr.

Po tem takim se vidi, kakor da bi pokrivanje z železnimi plošami veliko več veljalo, kakor pokritev z navadnimi strešniki; temu pa ni taka. Kajti, če se pomisli, da pokritev z železnimi plošami nikoli popravljjanja ne potrebuje, popravljanje opekne strehe pa o 6 letih nar manj 300 gold. velja, je u 23 letih vés znesek poplačan in poverjen, in razun tega ima gospodar še notranjo vrednost železnih ploš, ktera nar manj še četertino nakupne cene, to je, blizo 400 gold. znese, poverh.

Dalje, 4 ilovni strešniki, kateri 1 štirjašk čevlj krijejo, vagajo suhi 15, kader so premočeni, pa 20 funtov. Podstrehje tedaj, katero je s 10.000 ilovnimi strešniki krito, u prvim primerljeju nese 375 centov, u drugim 500 centov težine! Naproti 2 železni ploši, ktere tudi 1 štirjašk čevlj krije, vagate pa le 4 funte in 17 lotov, tedaj postrehje pri tem pokrivanju še ne 100 centov težine nositi nima, torej le četertinko tiste teže, katero opekni ruš nositi je primoran.

Gotovo je tedaj in očividno, da pokrivanje

z železnimi plošami se bolj priklada in bolj poplača, kakor navadno z ilovnimi strešniki, ker:

1. bolj dolgo terpi,
2. hišno zidovje manj obtežuje,
3. če se njegova terpežnost u račun vzame, tudi veliko cenejši pride, torej
4. pri takim pokrivanju z železam se veliko veliko prihrani.

Zgodovinski pomenki.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Muhar ¹⁾ navodi v svoji dogodivščini Štajarske iz Muratorita božanstvo „Jaribol“. Beseda „Jar“, „Jaro“ pomeni v slovenskem jeziku toliko kot: zmladletje, sprotletje, mladoletje, zato jaro žito, jari ječmen se veli tisto žito, katero se je v zmladletku sejalo. V Sanskritu se veli jaran, jarni, letošnji ²⁾. V pomenu „leto, annus“ je beseda jar se tudi pri starih Slovencih rabila, ker po učenem jezikoslovcu in historiku Waceradu ³⁾ so stari Slavjani leto z zmladoletjem začeli, toraj se še velikonočni čas, kateri v sprotletje pade, pri štajarskih Slovencih tudi „letnice“ veli. Saxo Grammaticus ⁴⁾ in pisatelji imenitosti škofov Bamberških ⁵⁾ rečejo: da je Svatovit severno-slavenski bog solnce in svetlobe imel priime Jarovit (der Sommergott). Kakor Indianci, tako so tudi stari Slovenci začetek novega leta veselo posvečevali in stavljenje maj še opomeni dnešnji den na stari praznik ⁶⁾. Beseda Jar je tedaj ni samo filološka, temoč tudi, kakor smo gori vidili, historička in mitološka. Ravno tako beseda „bol“, der Schmerz; boleti, schmerzen, krank sein, in bol-ezen, Krankheit, je čistoslavska. Ker pa je nasledek bolesti: zdihovalje, stokanje; latinsko: gemo, gemere, gemui, tako je Anigemius ni druga kakor prestavljeni Jaribol, duh varh proti bolezni u jarem-u zmladletju. Da je Cele ni zdravo mesto in da posebno u zmladletku in poletu, ker Savina iz svojega rečišča rada stopi, pogosto merzlica vlada, je verojetno, da je Jaribol bil časten kot varh (Genius) pred sprotletno boleznijo ⁷⁾. Meni zdaj še ostane dokazati, da so stari Slavjani duhe, varhe proti boleznim častili. Mesto mene dam govoriti nar bolj izverstnega slovanskoga mitologa dr. Hanuš-a: „Es war dem Slaven nicht genug die ganze Natur zu beleben, und überall theils Symbole, theils wirkliche Naturgeister zu sehen, seine Fantasie erschuf sich selbst eigene Gebilde, indem er seine physischen Zustände, zum Beispiel Krankheiten, personifizierte, und diese Personifikationen dann um sich leben und wirken liess. Diese Personifikationen gehen im Fortlauf ihrer Reihenfolge auf der einen Seite in die Naturgeister, auf der andern in förmliche Gespenster über. Zu den Personifikationen, welche in die Naturgeister übergehen, gehören vor allem jene der Krankheiten, und insbesondere die Pestjungfrau, Powietrze, Džuma, Homen, Smertnica u. s. w.“ ⁸⁾ Vsaki Slovenec pozna povesti od kuge, in ni treba mi jih sem postavljati. Posebno bogati takšnih povest so Rusini ⁹⁾. Meni zdaj družega ne ostane, kakor neverne še prepričati, da so stari Slovenci svoje bogove v la-

¹⁾ Muchar Gesch. der Steierr. I. 409. — ²⁾ Parallèle de langues de l'Europe et de l'Inde comparées entre elles et à langue Sanscrite par F. G. Eichhoff pag. 239. —

³⁾ Wacerad pri Hanušu pag. 268. — ⁴⁾ Sax. Gramm. XIV. pag. 321. — ⁵⁾ Scriptorum rerum episc. Bamberg. Frankfurt 1718 pag. 595. — ⁶⁾ v. Hammer Wiener Jahrb. der Literatur 1818 III. pag. 152. Dr. Hanuš I. c. 191. —

⁷⁾ Da je imé Jar indoslavenski in staro staro pričajo historička imena Jaromir Jaroslav (v. Sternberg), dalje toliko imén slovenskih obitelj Jarič, Jarnevič, Jarin, Jarko itd. — ⁸⁾ Dr. Hanuš Wiss. der slav. Mitth. pag. 321 u. 322. — ⁹⁾ Woycicki Klechdy pag. 51 etc.